

JELENTÉS A MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG 2016. SZEPTEMBER 12-I LÁTOGATÁSÁRÓL A BEVÁNDORLÁSI ÉS ÁLLAMPOLGÁRSÁGI HIVATAL TOMPAI TRANZITZÓNÁJÁBAN

A Magyar Helsinki Bizottság emberi jogi megfigyelői látogatást tettek 2016. szeptember 12-én a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal tompai tranzitzonejában. A látogatáson a Bizottság munkatársai, Bakonyi Anikó, Léderer András, Matevžič Gruša, Roșu Tudor és dr. Somogyvári Zoltán vettek részt.

A látogatás elsődleges célja annak vizsgálata volt, hogy a Magyar Helsinki Bizottság legutóbbi, 2016. április 22-i látogatása és különösen a 2016. évi XCIV. törvény 2016. július 5-én történt hatálybalépése óta változott-e a menedékkérők Magyarország területéhez és a menedékjogi eljáráshoz való hozzáférése. A Bizottság munkatársai emellett vizsgálták a tranzitzoneban fogvatartott menedékkérők őrizetének körülményeit is.¹

A látogatás során a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal munkatársai készségesen együttműködtek a Bizottság munkatársaival, amit ezúton is köszönünk.

1. Általános megállapítások

A tompai tranzitzone forgalma a 2015. szeptember 15-i nyitást követő egyre csökkenő számú érkező után 2016. áprilisától megélné. Augusztus 28-ig 3599 külföldi kért bebocsátást a tompai tranzitzoneba, ebből május 1. és augusztus 28. között 1908, azaz a Bizottság legutóbbi, április 22-i látogatása óta közel annyian nyertek bebocsátást a tompai tranzitzoneba, mint az azt megelőző nyolc és fél hónapban összesen. A Bizottság látogatásakor a tompai tranzitzone előtt körülbelül 80 fő tartózkodott, a Hivatal munkatársának tájékoztatása szerint a tranzitzoneban 46-an. A várakozó menedékkérők között jelentős számú kiskorú és különleges bánásmódot igénylő személy is tartózkodott.

A látogatás napján a tranzitzone előtti területen a menedékkérők a Hivatal munkatársának elmondása szerint átlagosan 42 napja tartózkodtak. A kérelmezők sátrakban, valamint botokból, rongyokból, takarókból kialakított kisebb-nagyobb táborhelyeken tartózkodtak, miközben a nyár folyamán, többek között a látogatás napján is, szokatlanul csapadékos és alkalmanként hideg volt az időjárás. A Bizottság előző, 2016. áprilisi jelentésében felhívta a figyelmet a véce és tisztálkodási lehetőségek hiányára, ezen a téren azóta változott a helyzet. A tranzitzone előtt működnek csapok, továbbá hét mobilvéce is már szerb területen, amit a Bizottság látogatásakor éppen tisztítottak. A Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal naponta egyszer oszt hideg élelmiszersomagot a várakozóknak. A Hivatal tájékoztatása alapján naponta az Orvosok Határok Nélkül (MSF) orvosai is jelen vannak a tranzitzone előtt. Szintén rendszeresen jelen van az SOS Gyermekfalu Magyarországi Alapítványának több munkatársa, akik adományokat osztanak a várakozóknak. A Bizottság látogatásakor számos kisgyermekes család több hete várakozott ilyen körülmények között arra, hogy jogszerűen beléphessen Magyarországra, és ott menedéket kérhessenek.

A tranzitzone előtti sátoztáborban kifejezetten rossz körülményeket tapasztaltak a Bizottság munkatársai: nedves takarókon ültek a várakozók, és földbe ásott gödrökben rakott tűzön főztek és próbáltak melegedni műanyag palackokat égetve. A területen tapasztalható általános higiéniai körülmények, különös tekintettel a forró víz hiányára és a nagyszámú kiskorú jelenlétére kifejezetten aggodalomra adnak okot. A sátrak és a menedékkérők által összetakolt hajlékok ki vannak téve az időjárás viszontagságainak, amelyek – mivel nem fűthetőek – éjjel nem nyújtanak elég meleget, nappal pedig túlságosan felmelegsznek, ami miatt a tranzitzone előtti „táborban” embertelen, megalázó körülmények uralkodnak, ezért az ott tartózkodó menedékkérők esetében felmerül az Emberi Jogok Európai Egyezménye (EJEE) 3. cikkének sérelme.

- A Helsinki Bizottság, ahogy azt már április 22-i jelentésében is kifejtette, javasolja, hogy a Hivatal tegyen meg mindent azért, hogy egyrészt minél rövidebb ideig kelljen várakozniuk a menedékkérőknek a beléptetésre, másrészt, hogy a menedékkérők emberibb körülmények között várakozhassanak. Arra tekintettel, hogy ósztól várhatóan tovább fog romlani az időjárás, szorgalmazzuk, hogy a Hivatal biztosítson legalább vízhatlan sátrakat megfelelő mennyiségben, vagy amennyiben erre nincs lehetősége, engedélyezze azok kihelyezését a segélyszervezetek számára, és/vagy járjon közben annak érdekében, hogy az illetékes szerb hatóságok ezt megtegyék.***

¹ A Magyar Helsinki Bizottság továbbra is fenntartja álláspontját, hogy a menedékkérők mozgásszabadságának ilyen korlátozása fogvatartásnak minősül, tekintettel az Emberi Jogok Európai Bírósága e téren következetes döntési gyakorlatára (*Amuur kontra Franciaország*, 1977/92. sz. kérelem, 1996. június 25., 48. bekezdés; *Riad és Idiab kontra Belgium*, 29787/03. és 29810/03. sz. kérelmek, 2008. január 24.; *Nolan és K. kontra Oroszország*, 2512/04. sz. kérelem, 2009. február 12., 93-96. bekezdés), különösen annak fényében, hogy Szerbia az ENSZ Menekültügyi Főbiztosság álláspontja szerint nem tekinthető biztonságos harmadik országnak, továbbá sok hónapja nem fogad vissza hivatalos eljárás keretében Magyarországról menedékkérőket.

A Hivatal munkatársa kifejtette, hogy a tranzitónába naponta átlagosan legfeljebb 15 menedékkérőt engednek be. A gyakorlatot a tranzitónában dolgozó munkatársak jelenlegi létszámával indokolta.

- **A Bizottság, ahogy azt már április 22-i jelentésében is kifejtette, javasolja, hogy a Hivatal alkalmazzon több ügyintézőt és tolmácsot a tranzitónában, ami lehetővé tenné az álláspontunk szerint önkényesen meghatározott, jogalap nélküli napi „beléptetési kvóta” jelentős növelését.**

A Bizottság kérésére a Hivatal munkatársa kifejtette, hogy a tranzitónába történő beengedés – és ezzel a menedékkérők menedékkérelmének a regisztrálása – egy lista alapján történik, amit azonban a Bizottság munkatársai nem nézhetek meg. A Hivatal munkatársa részletesen kifejtette a lista összeállításának folyamatát: az UNHCR, az SOS Gyermekfalvak Magyarországi Alapítványának és a Hivatal szerb társszerve, a Szerb Menekültügyi és Migrációs Bizottság munkatársai beazonosítják a kérelmezőket, majd három csoportra osztják őket. Az egyik csoportba a családok és az egyedülálló nők, a másikba a kísérő nélküli kiskorúak, a harmadikba az egyedülálló férfiak kerülnek. A különböző hivatalok és nemzetközi szervezetek a közösségi vezetőn keresztül kommunikálnak egymással. A listát a Hivatal szintén a közösségi vezetőtől kapja meg. Ellentétben a röszkei tranzitóna előtti rendszerrel, itt nincs három külön lista, hanem egy listán tartják számon a három csoport várakozó tagjait. A Hivatal ezen lista alapján szólítja reggelente az átlagosan napi 15 személyt a zónába történő belépésre, akik a menedékkérelmüknek a tranzitónában történő regisztrálása előtt átlagosan 42 napot várakoztak a tranzitóna előtt. A Bizottság álláspontja szerint a Hivatalnak a nemzetközi védelem megadására és visszavonására vonatkozó közös eljárásokról szóló Európai Parlament és a Tanács 2013/32/EU Irányelve (2013. június 26.) (átdolgozás) (a továbbiakban: átdolgozott Eljárási Irányelv) 6. cikk (5) bekezdése alapján legkésőbb 10 munkanapon belül kötelező a tranzitónában regisztrálnia a menedékkérők menedékkérelmét.

A listával kapcsolatban több probléma is felmerült: a várakozók között ellentmondásos hírek terjednek a várakozási idő hosszával kapcsolatban, valamint sokak számára nem volt egyértelmű, hogyan kerülhetnek fel a listára.

- **A Bizottság javasolja, hogy a Hivatal tegyen eleget az Eljárási Irányelvben foglalt kötelezettségének, és legkésőbb 10 munkanapon belül a tranzitónában regisztrálja a tranzitóna előtt várakozók menedékkérelmét.**
- **A Hivatal munkatársa által leírt beengedési rendszerről, valamint a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény (továbbiakban: Met.) 71/A. § (7) bekezdéséből következően a Bizottság javasolja, hogy a családok és egyedülálló nők, valamint a kísérő nélküli kiskorúak listáján szereplők beengedését gyorsítsa fel a Hivatal. Mivel a Hivatal az ezen csoportokhoz tartozó kérelmezőket a lehető legrövidebb időn belül befogadó állomásokra szállítja, a jelenleg tapasztalható több hetes, akár több, mint két hónapos várakozási idő jelentősen csökkenthető a különleges bánásmódot igénylő sérülékeny személyek egyes csoportjainál.**
- **A Bizottság javasolja, hogy a tranzitónába történő beengedést szabályozó rendszerről helyezzen el többnyelvű tájékoztatókat a tranzitónáknál annak érdekében, hogy a kérelmeket benyújtani szándékozók számára is érthető és a körülményekhez képest kiszámítható legyen a várakozás.**

A Bizottság megfigyelői számos olyan menedékkérővel találkoztak a tranzitónán belül, akiknek a menekültügyi eljárása dublini eljárás következtében fel volt függesztve. A Bizottság álláspontja szerint a határon lefolytatott eljárás nem alkalmazható azon menedékkérők esetében, akiknek a menekültügyi eljárása dublini eljárás miatt fel van függesztve, erre ugyanis az átdolgozott Eljárási Irányelv 43. Cikk (1)² bekezdése nem biztosít lehetőséget. Az Eljárási Irányelv szabálya ugyanis csak annak érdekében teszi lehetővé a határon lefolytatott eljárást egy menedékkérő esetében, ha ügyében döntést is lehet hozni, ám a dublini eljárásban meghatározott határidők eleve hosszabbak, mint a határon lefolytatott eljárások leghosszabb, négyhetes határideje.

2. A menedékjogi eljáráshoz való hozzáférés

A Hivatal munkatársa arról tájékoztatta a Bizottság megfigyelőit, hogy a Hivatal munkatársainak instrukciói alapján a tranzitónába való beengedést a rendőrség végzi. A menedékkérőkkel kapcsolatban először a rendőrség intézkedik (ami magában foglalja a biztonsági szűrést és egy rövid meghallgatást), ezt követően a Hivatal ujjlenyomatot vesz. A fiatal gyermekkel érkező családos menedékkérőket a Hivatal ügyintézői eleve különleges bánásmódot igénylő személyeknek tekintik, akiket a Met. 71/A. § (7) bekezdésének megfelelően nem tartanak fogva a tranzitónában, ám őket is meghallgatják.

Azokat a menedékkérőket, akik nem kiskorú gyermekkel érkeznek – így az egyedülálló menedékkérőket is – a rendőrségi regisztráció után a BÁH ügyintézői a tranzitónában a menekültügyi eljárás során meghallgatják, és néhány

² „A tagállamok a II. fejezet alapelveivel és garanciáival összhangban eljárásokat állapíthatnak meg annak érdekében, hogy a tagállam határán vagy tranzitónáiban döntést hozhassanak:

a) a 33. cikk alapján ott benyújtott kérelmek elfogadhatósága tárgyában; és/vagy
b) a 31. cikk (8) bekezdése szerinti eljárásban vizsgált kérelem érdemét illetően.”

órán belül döntést is hoznak az ügyükben. Több menedékkérő egymástól függetlenül arról számolt be a Bizottság megfigyelőinek, hogy a meghallgatásuk végén nem olvasták nekik vissza a jegyzőkönyvben rögzített nyilatkozataikat.

- **A Bizottság javasolja, hogy a Hivatal a jogszabályokban³ foglalt kötelezettségének tegyen eleget azáltal, hogy a meghallgatás végén visszaolvassa a menedékkérő részére a jegyzőkönyvben rögzített nyilatkozatait annak érdekében, hogy az esetlegesen tévesen rögzített nyilatkozatait javítását kérhesse.**

A döntés minden esetben ugyanaz: mivel a menedékkérők vitathatatlanul Szerbia felől léptek be Magyarország területére, a menekültügyi hatóság elfogadhatatlannak nyilvánítja a menedékkérelmet arra való hivatkozással, hogy Szerbia biztonságos harmadik ország a számukra, és kiutasítja őket az Európai Unió területéről. Amennyiben a menedékkérők nem fogadják el a Hivatal döntését, jogorvoslattal élhetnek, és bírósághoz fordulhatnak. A Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a Hivatal munkatársának tájékoztatása szerint az elfogadhatatlansági döntések 85%-t hatályon kívül helyezi és a Hivatalt új eljárás lefolytatására kötelezi. Amennyiben ezt az új eljárást már nem tudja a Hivatal lefolytatni a határon lefolytatott eljárás 28 napos határidején belül, akkor a kérelmezőt szabadítani kell a tranzitónából. Innen vagy menekültügyi őrizetbe, vagy nyílt befogadó állomásra kerülhet.

A Bizottság április 22-i látogatása óta többször tapasztalt nehézséget a sérülékeny csoporthoz tartozó kérelmezők beazonosításával kapcsolatban. Ezek egy része a magát kiskorúnak valló kérelmezők életkorának meghatározásával voltak kapcsolatosak, azonban a szabad szemmel nem látható sérülékenységgel rendelkező kérelmezők beazonosítása is visszatérő problémaként jelentkezett. A Bizottság szeptember 12-i látogatásakor találkozott egy súlyosan traumatizált kérelmezővel. A Bizottság megfigyelői erről haladéktalanul tájékoztatták a Hivatal illetékes munkatársát, aki elmondta, hogy a tranzitónában nem áll rendelkezésre pszichológus, és minden, sérülékenységgel összefüggő vizsgálatot a tranzitónában szolgálatot teljesítő honvéddorvos folytat le.

- **A Bizottság javasolja, hogy amennyiben a jelenleg rendelkezésre álló, a Honvédség által biztosított orvos nem rendelkezik megfelelő képzettséggel a sérülékenység ránézésre nem megállapítható formáinak felmérésére, úgy a Hivatal intézkedjen megfelelő szakorvos és/vagy más szakember jelenlétéről.**

A Hivatal munkatársának tájékoztatása szerint a 2016. július 5-én életbe lépett törvénymódosítások⁴ óta nem változott a tranzitónába történő belépés gyakorlata, és a Hivatal nem kap tájékoztatást arról, ha egy kérelmezőt az ország területéről kísérték át a hatóságok az ideiglenes biztonsági határzáron. Közvetlenül a tranzitónába nem adott át egyetlen magyar hatóság sem kérelmezőt 2016. július 5. óta.

3. Fogvatartási körülmények

3.1. Általános fogvatartási körülmények, mozgástér

A Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal helyszínen dolgozó ügyintézői szerint a tranzitónában tartózkodó menedékkérők nincsenek fogva tartva, hiszen Szerbia felé bármikor elhagyhatják a tranzitónát. A Helsinki Bizottság, az ENSZ Menekültügyi Főbiztosság⁵ és az Európa Tanács égisze alatt működő Kínzást és az Embertelen vagy Megalázó Bánásmódot vagy Büntetést Megelőzni Hivatott Európai Bizottság (CPT)⁶ egybecsengő álláspontja szerint ugyanakkor ez ettől függetlenül fogvatartásnak minősül. A tranzitóna Magyarország területén van, és a Hivatal a joghatósága alá eső területen egy szűk helyre korlátozza a menedékkérők mozgásszabadságát, és „alternatívaként” pusztán egy másik ország határára való távozást teszi lehetővé úgy, hogy ez a szomszédos ország egyébként nem fogadja vissza a határon lefolytatott eljárás során elutasított menedékkérőket. Ezt a jogértelmezést támasztja alá a strasbourgi

³ A menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény végrehajtásáról szóló 301/2007. (XI. 9.) Korm. rendelet, 74. § (9) bekezdése: „A meghallgatásról jegyzőkönyvet kell készíteni. Az elismerését kérőnek biztosítani kell a lehetőséget, hogy a jegyzőkönyv tartalmára észrevételeket tegyen.”

A nemzetközi védelem megadására és visszavonására vonatkozó közös eljárásokról szóló Európai Parlament és a Tanács 2013/32/EU Irányelve (2013. június 26.) (átdolgozás), 17. cikk (3) bekezdés: „A tagállamok biztosítják, hogy a kérelmező a személyes meghallgatás végén vagy az eljáró hatóság határozatának meghozatala előtt meghatározott határidőn belül szóban és/vagy írásban észrevételeket tehessen és/vagy magyarázattal szolgálhasson a jegyzőkönyvben vagy az átiratban szereplő félrefordítások vagy félreértések tekintetében. E célból a tagállamok biztosítják, hogy a kérelmezőt – szükség esetén tolmács segítségével – teljes mértékben tájékoztassák a jegyzőkönyv tartalmáról vagy az átirat lényegi elemeiről. A tagállamok ezt követően a kérelmező megerősítését kérik a tekintetben, hogy a jegyzőkönyv tartalma, illetve az átirat hűen visszaadja a meghallgatáson elhangzottakat.”

⁴ 2016. évi XCIV. törvény a határon lefolytatott menekültügyi eljárás széles körben való alkalmazhatóságának megvalósításához szükséges törvények módosításáról

⁵ UNHCR, *Hungary as a country of asylum. Observations on restrictive legal measures and subsequent practice implemented between July 2015 and March 2016*, 2016. május, 19. bekezdés, <http://www.refworld.org/docid/57319d514.html>

⁶ European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), *CPT standards – Substantive sections of the CPT's General Reports*, CPT/Inf/E (2002), 2015-ös átdolgozott kiadás, 25. bekezdés, <http://www.cpt.coe.int/en/documents/eng-standards.pdf>.

székhelyű Emberi Jogok Európai Bíróságának következetes döntési gyakorlata⁷ is, amely kimondta, hogy önmagában az a tény, hogy az illető személy önként elhagyhatná a menedékkérelmet elbíráló országban található tranzitória területét, még nem zárja ki a fogvatartás tényét.

- **A Helsinki Bizottság a 2016. április 22-i látogatását követően kelt jelentésével megegyező módon továbbra is azt javasolja, hogy a Hivatal – szükség esetén jogszabály-módosítással – biztosítsa, hogy a határon lefolytatott eljárás során alkalmazott fogvatartást bíró vizsgálja felül, és biztosítsák a menedékkérők jogorvoslathoz való jogát.**

A látogatás napján Tompán 46 főt tartottak fogva. A menedékkérők a Bizottság korábbi látogatásakor tapasztalt körülmények között voltak fogvatartva: szekrény nélküli, 3-4 ágygal telezsúfolt, körülbelül 15 négyzetméteres konténerekben. Mivel az ágyak csökkentik a mozgásteret, az egy főre jutó mozgástér körülbelül 1-2 négyzetméter volt a konténerekben. Több konténerben a menedékkérők matracokon aludtak, mivel az ágyak vasrácsa nagyon kemény és ezeken nagyon kényelmetlen volt aludni. A magyar jog nem tartalmaz a tranzitóriában végrehajtott fogvatartásra vonatkozó speciális szabályokat. Mindazonáltal, ahogyan azt korábbi látogatásunk után is kifejtettük, mivel menedékkérőkről van szó, álláspontunk szerint minimum normaként alkalmazandók a menekültügyi őrizet végrehajtására irányadó szabályok, valamint a CPT és a strasbourgi bíróság általános normái.⁸ A vonatkozó magyar szabályozás szerint „fejenként lehetőség szerint legalább 15 m³ légtér és 5 m² mozgástér” biztosítandó,⁹ ami jelenleg nem biztosított. A Bizottság látogatásakor több konténerben nem működött a légkondicionálás, illetve volt egy olyan szoba is, ahol egyáltalán nem volt légkondicionáló beszerelve. Ezek a konténerek rendkívül fűledtek voltak. A szállásul szolgáló konténereken kívül a menedékkérők jó idő esetén egy keskeny földcsíkon sétálhatnak mindössze, semmilyen szervezett program vagy sportolási lehetőség nem áll rendelkezésükre. Ezen a földcsíkon napsütés esetén nincsen semmi, ami árnyékot adhatna. Több menedékkérő is leégett a napon. A Bizottság megfigyelői jelezték ezt a problémát a Hivatal munkatársának, aki ígéretet tett, hogy felméri milyen lehetőségek mutatkoznak a helyzet javítására.

A fogvatartottaknak a túlszúfolt konténerekben való elhelyezése, valamint az ilyen szűk sétaudvar biztosítása bármilyen érdemi testmozgás vagy szabadidős tevékenység lehetősége nélkül, ilyen hosszú idő (akár 28 nap) esetén jogsértő,¹⁰ amely a Bizottság álláspontja szerint sérti az EJEE 3. cikkében foglalt embertelen, megalázó bánásmód tilalmát is.

- **A Helsinki Bizottság továbbra is javasolja, hogy a Hivatal gondoskodjon arról, hogy amennyiben nem tudja elszállíttatni a menedékkérőket az érkezésük napján egy nyílt befogadó állomásra, akkor – minimumnormaként – a menedékjogi őrizetre vonatkozó szabályok tiszteletben tartásával biztosítson számukra elhelyezést a tranzitóriában. Ez magában foglalja a testmozgás és a kényszerű szabadidő értelmes eltöltésének lehetőségét is.**

3.2. Élelmezés, ellátás

A Hivatal jelen lévő munkatársai elmondták, hogy a tranzitóriában napi háromszori étkezés biztosított. A reggeli és a vacsora hideg csomag, a meleg ebédet egy, a közelben található büntetés-végrehajtási intézet szállítja. Az ebédőt imaszobaként használják a fogvatartottak, a részben romlandó élelmiszert saját konténerszobáikban tárolják. A Bizottság megfigyelői több szobában is látták, hogy a kérelmezők a romlandó ételeket a légkondicionáló berendezésen elhelyezve hűtik.

A dohányzó őrzetesekek közül többen a cigaretta vásárlásának hiányáról panaszkodtak.

- **A Helsinki Bizottság, összhangban a 2016. április 22-én tett látogatásáról szóló jelentéssel továbbra is javasolja, hogy a Hivatal legalább a menekültügyi őrzött befogadó központokhoz hasonló körülményeket biztosítson a kérelmezőknek és tegye lehetővé, hogy az őrzetesekek cigarettát vásárolhassanak, valamint biztosítson hűtőszekrényt a romlandó élelmiszerek tárolására.**

⁷ *Amuur kontra Franciaország*, 19776/92. sz. kérelem, 1996. június 25., 48. bekezdés; *Riad és Idiab kontra Belgium*, 29787/03. és 29810/03. sz. kérelmek, 2008. január 24.; *Nolan és K. kontra Oroszország*, 2512/04. sz. kérelem, 2009. február 12., 93-96. bekezdés.

⁸ European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), *CPT standards – Substantive sections of the CPT's General Reports*, CPT/Inf/E (2002), 2015-ös átdolgozott kiadás, 64-76. oldal, <http://www.cpt.coe.int/en/documents/eng-standards.pdf>

European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), *Living space per prisoner in prison establishments: CPT standards*, 2015. december 15., <http://www.cpt.coe.int/en/working-documents/cpt-inf-2015-44-eng.pdf>

Emberi Jogok Európai Bírósága, *Factsheet – Detention conditions and treatment of prisoners*, 2016. július, http://www.echr.coe.int/Documents/FS_Detention_conditions_ENG.pdf

⁹ 301/2007. (XI. 9.) Korm. rendelet a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény végrehajtásáról, 36/D. § (1) bekezdés a) pont

¹⁰ Lásd a 7-es lábjegyzetben hivatkozott CPT és strasbourgi normákat; Vö. továbbá a menekültügyi őrizetre vonatkozó szabályokkal, 301/2007. (XI. 9.) Korm. rendelet a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény végrehajtásáról, 36/D. § (1) bekezdés és 36/F. § (2) bekezdés.

Az őrizetesei ruháinak mosása és szárítása a tranzitciónában nem megoldott. A mosáshoz sem mosógép, sem lavór nem áll rendelkezésre. A menedékkérők a kerítés rácsain szárítják a ruháikat mivel még szárítókötél sem áll rendelkezésükre.

- ***Mivel a menedékkérők ilyen körülmények között akár 28 napig is fogvatartathatják, a Helsinki Bizottság javasolja hogy a Hivatal legalább a menekültügyi őrzött befogadó központokhoz hasonló körülményeket biztosítson a kérelmezőknek és tegye lehetővé, hogy ruháikat emberhez méltó módon tisztíthassák és száríthassák lavórok és ruhaszáritók segítségével.***

3.3. Orvosi ellátás

A tranzitciónában az orvosi ellátást a honvédség állományába tartozó orvosok biztosítják. Az orvosi ellátásra vonatkozó igényeket a Hivatal munkatársai gyűjtik össze, és ez alapján kísérik a kérelmezőket az orvoshoz. A Bizottság munkatársai látogatásukkor találkoztak egy olyan fogvatartottal, aki szem- és fejfájásra panaszkodott. A Bizottság munkatársai jelezték ezt a Hivatal munkatársa felé, aki ígéretet tett arra, hogy a honvédorvos következő látogatásakor, másnap, ezt jelezni fogja.

- ***A Helsinki Bizottság továbbra is javasolja, hogy a Hivatal tegye lehetővé, hogy a helyszínen szolgálatot teljesítő honvédségi orvos rendszeresen bemehessen a fogvatartott menedékkérők konténereihez, hogy ott a kérelmezők közvetítés nélkül jelezhessék, ha ellátást igényelnek.***

3.4. Szociális és pszichoszociális segítségnyújtás

A tompai tranzitciónában napi 24 órában, 12 órás váltásban dolgozik szociális munkás, ami üdvözlendő előrelépés. A Bizottság látogatásakor jelenlévő szociális munkás tájékoztatása szerint tevékenységük az ételosztásban történő közreműködésre korlátozódik, semmilyen, a szabadidő tartalmas eltöltését elősegítő program megszervezésében nem vesznek részt.

A Hivatal tájékoztatása szerint a tranzitciónában nem áll rendelkezésre rendszeres pszichoszociális segítségnyújtás. Erre csak akkor kerül sor, ha a Cordelia Alapítvány szakemberei látogatást tesznek a tranzitciónában.

- ***A Helsinki Bizottság, összhangban a 2016. április 22-i látogatásáról szóló jelentésével, továbbra is javasolja, hogy a Hivatal biztosítsa – akár külső együttműködő partner bevonásával –, hogy a gyakran rossz pszichés állapotban, akár több mint két hónap várakozás után kimerülten érkező menedékkérők szakszerű pszichoszociális segítségnyújtásban részesüljenek a tranzitciónában való teljes tartózkodásuk időtartama alatt.***

3.5. Tájékoztatás, jogi segítségnyújtás

A tranzitcióna területén a tolmácsolást a Hivatal munkatársainak elmondása szerint főleg távtolmacsolással oldják meg, amennyiben a kérelmező nem beszél angolul. Amennyiben erre szükség van, a Hivatal hív a tranzitciónába tolmácsot.

A helyszínen lévő menedékkérők az ügyükről szóló tájékoztatást a Hivatal munkatársaitól, illetve a bíróságtól megkapták. Ennek ellenére többen információhiányra panaszkodtak, és nem értették, miért tartják őket fogva.

A hivatal munkatársainak tájékoztatása szerint a tranzitciónában tartózkodó menedékkérőknek rendelkezésére áll a Közigazgatási és Igazságügyi Hivatal által biztosított ingyenes jogi tanácsadás, illetve képviselő munkanapokon 8-tól 16 óráig. E jogi segítség gyakorlati működésével kapcsolatos információk nem állnak a Bizottság rendelkezésére, ugyanis a Bizottság látogatása napján a Közigazgatási és Igazságügyi Hivatal munkatársa nem volt jelen a tompai tranzitciónában.

3.6. Kapcsolattartás a külvilággal

A tranzitciónában fogvatartott menedékkérők közül csak azok tudnak kapcsolatot tartani családtagjaikkal, akiknek van internetkapcsolattal rendelkező telefonja. Nem áll rendelkezésre internetkapcsolat sem kihelyezett számítógépen, sem vezeték nélküli kapcsolaton (wifi) keresztül. A tranzitciónában nyilvános telefon sem található. Így vannak olyan kérelmezők, akik hetek óta nem tudtak magukról hírt adni, ami a Bizottság tapasztalatai szerint rendkívül rossz hatással van a fogvatartottak pszichés állapotára, valamint növeli a bezártságból fakadó feszültséget.

- ***A Helsinki Bizottság továbbra is javasolja, hogy a Hivatal legalább a menekültügyi őrzött befogadó központokhoz hasonló körülményeket biztosítson a kérelmezőknek és biztosítsa számukra a kapcsolattartást a külvilággal.***

Budapest, 2016. október 11.